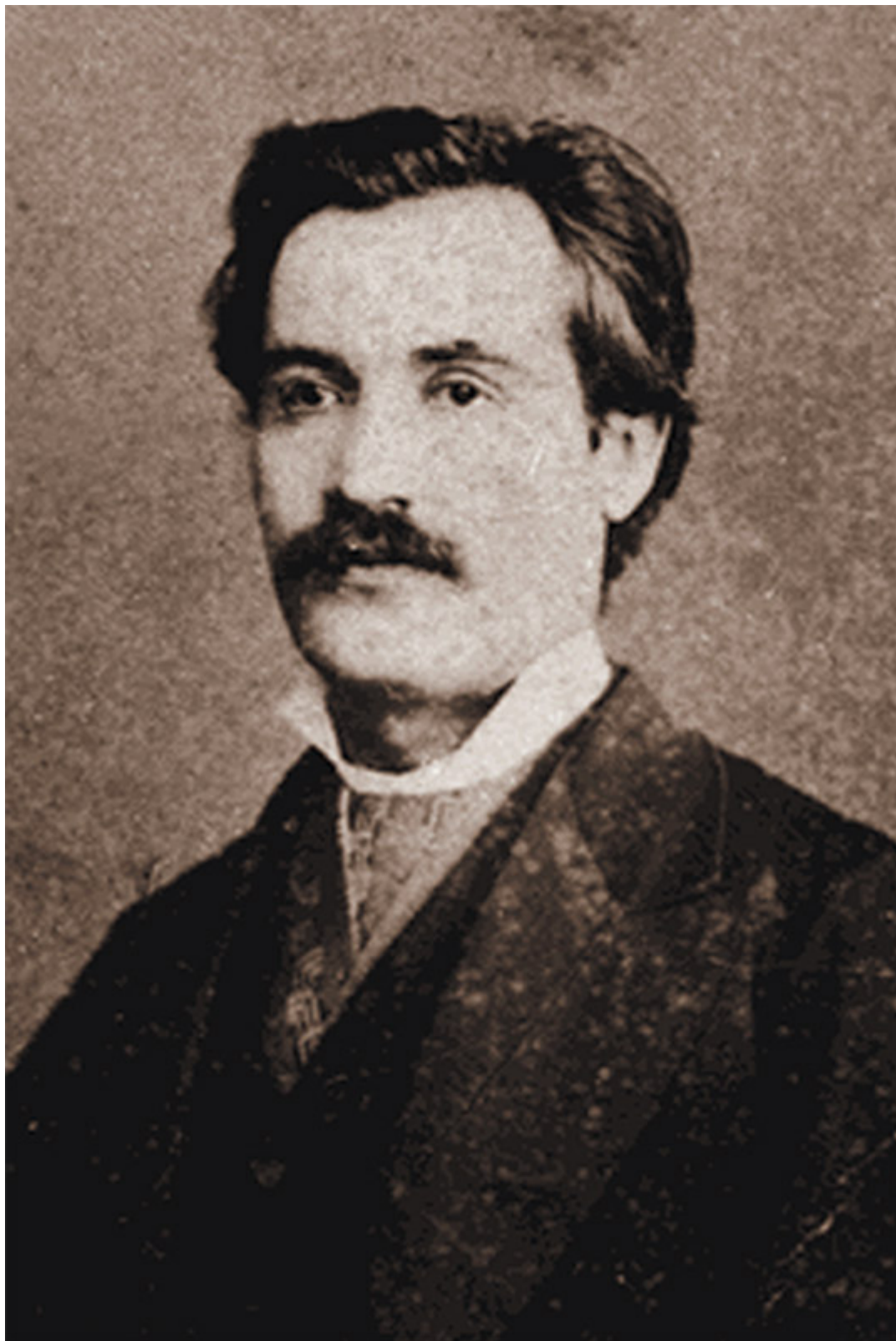

**[„ÎNTRE MULTELE
ÎMBUNĂTĂȚIRI...”] – de Mihai
Eminescu [28 august 1882]**

Între multele îmbunătățiri economice pe cari, cu și fără cale, le propun onorabilii confrăți din Strada Doamnei, este una – și anume cea din urmă – care nu e lipsită de originalitate. Organul d-lui C. A. Rosetti crede că se pot realiza capitalurile necesare pentru a crea o societate de navigațiune româno – bulgară, unită cu una franco – engleză care, făcând concurență societății austriace, să împiedece înstrăinarea definitivă a Dunării de Jos.

Ideea aceasta nu e cu totul nouă; noi înșine am susținut în diferite rânduri că e cu putință a se face concurență Societății de Navigațiune, că drumurile noastre de fier i-o și fac chiar în mod considerabil și că antreprenori străini cari ar împodobi vasele lor cu colorile noastre ar putea să constituie un surogat, nu tocmai esențial, al unei navigațiuni naționale. E aproape sigur că Domnii vechi, stăpânitori[i] Dunării și Mării Negre, cum erau Alexandru cel Bun și Mircea I, posedau în statele lor o navigațiune exercitată de genoveji și venețiani, care, fără a fi națională și în mâna poporului muntean al românilor, a înflorit pe țărmurii noștri până-n vremea lui Mohamet II. Dar fost-au aceasta o navigațiune proprie a noastră? Dezvoltat-au românul aptitudinile sale nautice, dacă le are? dacă poporul nostru ar fi contractat deprinderile navigațiunii din epoca aceea încă, ea ar fi subzistat și în vremea dominațiunii turcești și altă față ar fi avut Dunărea. Din nenorocire, ea nu era decât un copil adoptiv care-a fugit îndată ce l-au alungat turcii; o educație anume în această direcție a chiar poporului nostru n-a avut nicicând loc și, cu toate că țărmii amândoi ai Dunării sunt ocupați de populațiuni de limbă și rasă română, român corăbier abia se va găsi. Numai oamenii de munte coboară pe plute cu repejunea săgeții apele Bistriței ș-a altor râuri, pentru ca, ajunși la port, să se 'ntoarcă acasă pedestri.

E dar cam bizară forma în care foaia guvernamentală gândește a se realiza dezvoltarea navigațiunii române, căci o societate bulgaro – franco – engleză, în parentez și română, e măcar pe

trei sferturi tot atât de puțin română ca cea austriacă – căci ce-mi sunt franco – bulgaro – englezii, ce-mi sunt austriacii? Ce-mi e unul, ce altul? Deși înșine am formulat o asemenea idee, când era vorba de-a preântâmpina preponderanța mării monarhii vecine pe Dunăre, cată să recunoaștem că, substituind unui termen străin un altul tot atât de străin, poate fi un expedient minunat de-o însemnată valoare momentană, dar rămâne un expedient, o măsură preventivă care nu va folosi tocmai mult răspândirii gustului de navigațiune între români.

Ar fi dar practic ca confrății să ne spuie ce cred în privirea aceasta. Am făcut drumuri de fier cari, după lege și natura lucrului, au să fie odată administrate numai de români. Cu toate acestea pân-în ziua de azi n-a gândit nimeni la înființarea unei școli politehnice din a cărei elevi buni să se recruteze inginerii și administratorii viitori ai rețelei noastre de căi ferate. E adevărat că o sumă de români se aplică în străinătate la studii tehnice, ba par a avea chiar o înclinare și un talent deosebit pentru științe pozitive; e adevărat asemenea că la o școală înființată imediat, funcțiile s-ar ocupa, ca după obicei, nu după merite, ci după protecțiile de cari se bucură concurenții; cu toate astea nu credem ca, pentr-un timp îndelungat, să ne putem dispensa de o asemenea școală înaltă. În toate zilele aproape coloanele optimiste ale ziarelor guvernamentale ne vorbesc de dezvoltarea agriculturii noastre, de întrebuințarea mașinelor în locul brațelor, de sute de alte îmbunătățiri. Cu toate acestea, într-o țară a cărei producțiune se 'ntemeiază aproape exclusiv pe plugărie, se află o singură, zi una, școală de agronomie, și chiar despre acest institut unic nu se poate afirma că ar putea servi de model. Dar oricine pronunță vorba „mașină” spune totodată că aceste instrumente, dacă înlocuiesc puterea brațelor, cer pe de altă parte concursul inteligenței omenești. Deși românul e din natură inteligent, proroc nu e și nu putem aștepta de la el, ca fără cunoștințe mecanice, să poată conduce o mașină. Dovada? Aproape toți mașiniștii sunt străini. Se vorbește în același ton de dezvoltarea industriei

și a meseriilor. Dar cum se pot aceste fără educație profesională, fără ca încercările și începuturile să fie încurajate și sprijinite. Dovadă că nu se poate e că unul dintre magnații noștri, carele s-a 'ncercat a fonda o fabrică, e azi aproape ruinat după cât auzim, cu toată activitatea și cu toată cunoștința sa de cauză. El nu poate lupta cu primele de export ale statelor vecine.

Tot astfel foaia guvernamentală vorbește azi de navigațiune națională „bulgaro – franco – engleză „. Cum își închipuiesc confrății istoria aceasta?

Cred că, substituindu-se unei companii străine o altă companie străină, aptitudinile nautice ale poporului românesc se vor dezvolta mult? Fără îndoială, multe și curioase abateri s-au comis de către Societatea de Navigație, mai cu seamă multe uzurpațiuni și, pentru a reafirma dreptul țării și a nu-l lăsa să cază în desuetudine – deși în asemenea cazuri nu există prescripțiune -, poate fi, precum am zis, un espedient practic de-a opune pe-o altă societate celei existente. Dar e un espedient; să nu ne 'nchipuim că fără muncă proprie, fără ca populațiuni proprii ale noastre să deprinză arta navigațiunii, vom avea vreodinioară vase și marinari. Oriunde intervine concursul inteligenței, deprindere și o educație specială se cere, căci e mare deosebire între a ridica o sarcină în spate numai cu putere musculară și între a dirige un vas.

Acestea am avea de observat la istoriile pe apă ce ni le zugrăvește foaia guvernamentală. Nimic nu se câștigă în mod durabil fără muncă proprie, fără deprindere proprie. A substitui pe unul altuia poate fi necesar pentru cuvinte de drept; dar cu dezvoltarea ca atare a navigațiunii o asemenea măsură nu are a face.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro